

Edward Szafrowski

Posoborowe prawodawstwo kościelne : 76. Instrukcja Kongregacji dla Spraw Kultu Bożego poszerzająca możliwość udzielania Komunii pod dwiema postaciami

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 14/3-4, 274-280

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

fessionis religiosae ritum pertinent.

4. Promissionis emissio actus est communitati praesertim servatus; nam promissio eo in primis spectat ut candidatus vitam religiosam experiatur et Instituto probetur. Ideoque ritus congrua sobrietate est persolvendus.

tego, co na mocy prawa lub dawnego zwyczaju należy do obrzędu profesji zakonnej.

4. Złożenie przyrzeczenia jest czynnością przewidzianą przede wszystkim dla wspólnoty; Przyrzeczenie bowiem to ma najpierw na uwadze, by kandydat dłużej przygotowywał się do życia zakonnego i dłużej był badany przez dany instytut zakonney. Stąd też obrzęd winien być dokonany z zachowaniem odpowiedniej prostoty.

76.

INSTRUKCJA KONGREGACJI DLA SPRAW KULTU BOŻEGO poszerzająca możliwość udzielania Komunii pod dwiema postaciami INSTRUCTIO DE AMPLIORE FACULTATE SACRAE COMMUNIONIS SUB UTRAQUE SPECIE ADMINISTRANDAE (Osservatore Romano, 3. IX. 1970, s. 3)

Sacramentali Communione fideles perfectius inseri in celebrationem eucharisticam universa traditio Ecclesiae docet. Hoc enim modo Sacrificii eucharistici plene fiunt participes, id est non tantum fide et externa precatione, neque Christo super altare oblato sese spirituali tantum modo affectu iungentes, sed etiam Eum ipsum sacramentaliter sumendo, ut sibi sanctissimi huius Sacrificii fructum comparent uberiores.

Quo autem clarius plenitudo signi in convivio eucharistico fidelibus pateret,¹ firmis principiis dogmaticis a Concilio Tridentino statutis, quibus docetur etiam sub altera specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi,² Sacrosanctum Oesumenicum Concilium Vaticanum II censuit ut, quibusdam in casi-

Cała tradycja kościelna zgodnie naucza, że wierni przez sakramentalną Komunię włączają się do doskonałej w sprawowanie Eucharystii. W ten bowiem sposób stają się w pełni uczestnikami Ofiary Eucharystycznej, a więc nie tylko wiarą i zewnętrzną modlitwą, oraz nie tylko duchowo łączą się z Chrystusem ofiarowanym na ołtarzu, lecz także przyjmują Go sakramentalnie, aby otrzymać obfitszy owoc tej Najświętszej Ofiary.

Żeby jednak w czasie uczty eucharystycznej jaśniej ujawniała się wiernym pełnia znaku¹ — przy zachowaniu w mocy zasad dogmatycznych określonych przez Sobór Trydencki, który naucza, że także pod jedną tylko postacią przyjmuje się w pełni całego Chrystusa i prawdziwy sakrament² — Powszechny Sobór Wa-

¹ Cf. *Institutio generalis Missalis romani*, n. 240.

² Cf. Conc. Trid., Sess. XXI, Decr. de *Communionem eucharisticam*, c. 1—3; Denz. 929—932 (1725—1729).

bus ab Apostolica Sede definiendis, fideles sacram Communionem sub utraque specie recipere possent.³

Haec autem Concilii voluntas gradatim ad effectum deducta est,⁴ progrediente fidelium praeparatione, quo uberiores pietatis et spiritualis emolumenti fructus ex immutata Eucharistiae disciplina securius evenirent.

Exinde vero magis magisque optatum est, ut casus, cum sub utraque specie Communionem ministrari licet, ulterius multiplicarentur pro diversis tum regionum tum personarum adiunctis.

Haec porro Sacra Congregatio pro Cultu Divino, attentis petitionibus plurium Episcoporum, immo et Conferentiarum Episcopaliū, necnon Superiorum familiarum religiosarum, de mandato Summi Pontificis, circa facultatem sacrae Communionis sub utraque specie ministrandae ea quae sequuntur decernit:

1. Communio sub utraque specie distribui potest, secundum iudicium Ordinarii, in casibus ab Apostolica Sede definitis, prouti in adn. ko elencho recensetur.

2. Insuper Conferentiae Episcopales stauere possunt quatenus quibusque iudiciis et condicionibus Ordinarii Communionem sub utraque specie concedere valeant in

tykański II postanowił, iż wierni będą mogli przyjmować Komunię św. pod dwiema postaciami, w wypadkach określonych przez Stolicę Apostolską.³

Wspomniana powyżej wola Soboru była stopniowo wprowadzana w życie,⁴ w połączeniu z progresywnym przygotowaniem wiernych, by na tej drodze zmieniona w odniesieniu do Eucharystii dyscyplina kościelna przyniosła w sposób bardziej bezpieczny obfitsze owoce pobożności i korzyści duchowych.

Stąd jest rzeczą coraz bardziej pożądaną, by w dalszym ciągu zwiększać wypadki, w których wiernym wolno przyjmować Komunię św. pod dwiema postaciami, mając na uwadze różne okoliczności regionów i osób.

Z tej to racji Kongregacja dla Spraw Kultu Bożego, biorąc pod uwagę prośby wielu biskupów, a także Konferencji Biskupich oraz przełożonych zakonnych, zarządza — na zlecenie Ojca św. — w sprawie możliwości udzielania Komunii św. pod dwiema postaciami co następuje:

1. Według uznania ordynariusza, Komunia św. pod dwiema postaciami może być udzielana w wypadkach określonych przez Stolicę Apostolską, wyliczonych w załączonym wykazie.

2. Ponadto Konferencje Biskupie mogą zdecydować, w jakim zakresie, na skutek jakich racji oraz w jakich okolicznościach, ordynariusze mogliby zezwalać na

³ Cf. Const. de sacra Liturgia, „*Sactosantum Concilium*”, n. 551

⁴ S. Congr. Rituum. Decretum generale quo ritus concelebrationis et Communionis sub utraque specie promulgatur, „*Ecclesiae semper*”, 7 martii 1965: A. A. S., 57, 1965, pp. 411—412; Instructio de cultu Mysterii eucharistici, „*Eucharisticum mysterium*”, 25 maii 1967, n. 32: A. A. S., 59, 1967; *Institutio generalis Missalis romani*, nn. 76, 242.

aliis casibus, qui magnum momentum habent in vita spirituali alicuius communitatis vel coetus fidelium.

3. Intra hos fines, Ordinarii casus particulares indicare possunt, ea tamen lege ne facultas indiscriminatim concedatur, sed ut celebrationes bene definiantur atque res cavendae indicentur; vitentur praeterea occasiones summi magnus est communicantium numerus. Coetus quoque, quibus haec facultas conceditur, sint bene circumscripti, ordinati et eiusdem naturae.

4. Has facultates tribuere potest Ordinarius loci pro omnibus ecclesiis et oratoriis in suo territorio; Ordinarius vero religiosus pro suis domibus.

Ipsorum autem est curare ut normae ab Apostolica Sede vel a Conferentia Episcopali statutae servantur. Antequam vero facultatem concedant, ipsis constare debet omnia ita reapse peragi posse, ut sanctitas sacramenti in tuto collocetur.

5. Antequam vero fideles ad sacram Communionem sub utraque specie admittantur, semper debita catechesis praecedat, quae huius ritus significationem plane eos edoceat.

6. Ut autem Communio sub utraque specie congruenter ministretur, sedulo curare oportet omnia debita cum reverentia agenda ritumque servandum, qui in Institutione generali Missalis Romani, nn. 244—251, describitur.

Komunię św. pod dwiema postaciami — w innych jeszcze wypadkach, posiadających duże znaczenie w życiu duchowym jakiejś wspólnoty lub zespołu wiernych.

3. W ustalonych w ten sposób granicach mogą ordynariusze określać poszczególne wypadki, jednakże tak, by zezwolenie nie było udzielane ogólnikowo. Mianowicie same wypadki powinny być wyraźnie sprecyzowane, z zaznaczeniem czego należy unikać. Trzeba następnie wykluczyć te sytuacje, w których jest wielka liczba komunikujących. Wreszcie, gdy idzie o zespoły (grupy), którym udziela się zezwolenia, to powinny być dobrze określone, uporządkowane (zorganizowane) i jednolite.

4. Ordynariusz miejsca może udzielać takich zezwoleń wszystkim kościołom i kaplicom na swoim terytorium. Natomiast ordynariusz zakonny może to czynić w odniesieniu do swoich domów.

Ordynariusze mają czuwać nad tym, ażeby były zachowane normy określone przez Stolicę Apostolską lub Konferencję Biskupią. Zanim zaś udziela zezwolenia powinni ustalić, że wszystko rzeczywiście może się tak odbyć, by zabezpieczona była świętość sakramentu.

5. Dopuszczenie wiernych do Komunii św. pod dwiema postaciami musi zawsze poprzedzić odpowiednia katecheza, pouczająca w sposób wystarczający o znaczeniu tego obrzędu.

6. Dla zabezpieczenia zaś udzielania Komunii św. pod dwiema postaciami w sposób odpowiedni, trzeba pilnie zatroszczyć się o to, by wszystko odbywało się z ujawnieniem należytego szacunku i z zachowaniem obrzędu przepisanego w nn. 244—251 Wstępu

Modus eligatur, quo praevidetur ipsam cum dignitate, pietate et decore ministrari posse atque minoris reverentiae pericula vitari, attentis indole cuiusque coetus liturgici et aetate et condicionibus ac praeparatione suscipientium.

Inter modos Institutione generali Missalis romani praestitutos, Communio quae sumitur ex ipso calice primum locum obtinet; at tamen haec eligenda est tunc solummodo cum omnia consentaneo ordine neque ullo cum periculo irreverentiae erga Sanguinem Christi fieri possunt. Egligantur igitur, cum praesto sunt, alii sacerdotes vel diaconi, aut acolythi, qui calicem porrigant. Probanda contra non videtur ratio agendi, qua ita fit ut calicem alter alteri tradat, aut communicantes directe ad calicem accedant Sanguinem sumpturi.

Quotiescumque ministri, de quibus supra, haberi nequeant, si pauci sunt communicandi, et sacra Communio sub utraque specie fit bibendo directe e calice, sacerdos ipse Communionem distribuat antea sub specie panis ac postea sub altera specie.

Aliter praeferatur ritus Communionis sub utraque specie quae fit per intinctionem, quo melius occurri poterit difficultatibus practicis et aptius reverentiae Sacramento debitae consulatur. Hoc

Ogólnego do Mszału Rzymskiego.

Biorąc pod uwagę charakter każdego zespołu liturgicznego oraz wiek, warunki (okoliczności) i przygotowanie przystępujących do Komunii św., należy wybrać taki sposób udzielania, przez który zabezpieczonoby przyjmowanie godnie, pobożnie, i estetycznie, z wykluczeniem niebezpieczeństwa braku szacunku.

Wśród sposobów przewidzianych we Wstępie Ogólnym do Mszału Rzymskiego wysuwa się na pierwsze miejsce przyjmowanie Komunii św. pod drugą postacią przez bezpośrednie picie z kielicha. Jednakże powyższy sposób winien być wybrany tylko wtedy, gdy może mieć to miejsce z zachowaniem należytego porządku oraz z wykluczeniem jakiegokolwiek niebezpieczeństwa braku szacunku względem Krwi Chrystusowej. Trzeba przeto — gdy są do dyspozycji — zaangażować także innych kapłanów lub diakonów ewentualnie akolitów, którzy by podawali kielich. Nie wydaje się godna zatwierdzenia praktyka podawania sobie kielicha przez uczestników (jeden drugiemu) lub podchodzenia komunikujących do kielicha celem bezpośredniego spożycia Krwi Pańskiej.

Gdy nie ma do dyspozycji wspomnianych ministrów, a do Komunii św. przystępuje niewiele osób, wtedy w wypadku przyjmowania drugiej postaci bezpośrednio z kielicha, sam kapłan udziela najpierw Komunii św. pod postacią chleba, a dopiero następnie pod postacią wina.

W innych sytuacjach należy na pierwszym miejscu postawić obzrę Komunii pod dwiema postaciami przez zanurzenie. W tym wypadku łatwiej można zaradzić trudnościom praktycznym i bar-

modo facilior et tutior redditur accessus ad Communionem sub utraque specie fidelibus cuiusvis aetatis et condicionis, et simul servatur veritas signi plenioris.

dziej odpowiednio zagwarantować okazanie należnego szacunku temu Sakramentowi. W ten też sposób ułatwia się i czyni bezpiecznym przystępowanie do Komunii św. pod dwiema postaciami wiernym jakiegokolwiek wieku i stanu oraz jednocześnie zachowuje się pełniejsze wyrażenie znaku.

* * *

Praesentem Instructionem Summus Pontifex Paulus VI, die 26 manskis Iunii anno 1970, ratam habuit et confirmavit, atque foras dari iussit.

Powyższą Instrukcję Ojciec św., Paweł VI zatwierdził w dniu 26 czerwca 1970 roku i polecił ją opublikować.

Ex Aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 29 iunii 1970, in sollemnitare SS. Petri et Pauli, Apostolorum.

Wydana w Siedzibie Kongregacji dla Spraw Kultu Bożego, w dniu 29 czerwca 1970 roku, tj. w uroczystość Św. Apostołów Piotra i Pawła.

Benon Card. GUT
Praefectus

A. Bugnini
a Secretis

ZAŁĄCZNIK

Wypadki, określone we wprowadzeniu ogólnym do Mszału Rzymskiego (n. 242), w których można udzielać Komunii św. pod dwiema postaciami

APPENDIX

Casus, Institutione generali Missalis Romani definiti (n. 242), quibus Communio sub utraque specie administrari potest

De iudicio Ordinarii, et debita catechesi praemissa, communio calicis permittitur in sequentibus casibus:

1. Neophytis adultis in Missa quae Baptismum subsequitur; confirmatis adultis in Missa suae Confirmationis; baptizatis qui in Ecclesiae communionem recipiuntur;

2. Sponsis in Missa sui Matrimonii;

Gdy ordynariusz uzna to za słuszne i po uprzedniej katechezie (pouczeniu), zezwala się na Komunię św. pod postacią wina w następujących wypadkach:

1. Neofitom dorosłym w czasie Mszy św., jaka jest odprawiana po ich chrzcie; bierzmowanym dorosłym, w czasie Mszy św. podczas której przyjmują bierzmowanie; ochrzczonegdy są przyjmowani do wspólnoty z Kościołem;

2. Nowożeńcom w czasie Mszy św. ich małżeństwa;

3. Ordinatis in Missa suae Ordinationis;

4. Abbatissae, in Missa suae benedictionis; virginibus, in Missa suae consecrationis; professis eorumque parentibus, propinquis et confratribus, in Missa primae, renovatae aut perpetuae religiosae professionis, dummodo vota intra Missam emittant aut renovant;

5. Coadiutoribus missionariis laicis, in Missa qua modo publico mittuntur; necnon aliis, in Missa in qua missionem ecclesiasticam accipiunt;

6. In administratione Viatici, infirmo et omnibus astantibus, cum Missa ad normam iuris in domo infirmi celebratur;

7. Diacono, subdiacono et ministris, officium suum implentibus in Missa cum cantu;

8. Cum concelebratio fit:

a) Omnibus qui in eadem concelebratione vero ministerio liturgico funguntur, etiam laicis, necnon omnibus seminariorum alumnis qui ei intersunt;

b) In suis autem ecclesiis vel oratoriis, etiam omnibus membris Institutorum consilia evangelica profitentium atque aliarum Societatum in quibus per religiosa vota aut oblationem aut promissionem Deo se devovent; praeterea omnibus qui in domo sodalium illorum Institutorum et Societatum die noctuque commorantur;

9. Sacerdotibus, qui magnis celebrationibus intersunt et celebrare vel concelebrare non possunt.

10. Omnibus qui exercitiis spiritualibus vacant, in Missa quae, inter haec exercitia, specialiter pro eiusmodi coetu actuose participan-

3. Przyjmującym święcenia w czasie Mszy ich święceń;

4. Przeorysy we Mszy św. jej benedycji; dziewicom we Mszy św. ich konsekracji, profesom, a także ich rodzicom, bliskim i konfratom, w czasie Mszy św. ich pierwszej lub odnawianej profesji zakonnej, o ile śluby składają lub odnawiają podczas Mszy św.;

5. Świeckim pomocnikom misjonarskim podczas Mszy św., w której są w sposób publiczny posyłani, jak również innym, którzy w czasie Mszy św. otrzymują misję kościelną;

6. Przy udzielaniu Wiatyku: choremu i wszystkim obecnym, gdy jest odprawiana Msza św. w domu chorego, zgodnie z przepisem prawa;

7. Diakonowi, subdiaconowi i ministróm wypełniającym swoją funkcję we Mszy św. śpiewanej;

9. Podczas koncelebry:

a) Wszystkim, którzy w koncelebryze wypełniają prawdziwą posługę liturgiczną, nawet świeckim, jak również wszystkim alumnóm seminarium, którzy biorą w niej udział;

b) We własnych kościołach lub kaplicach: również wszystkim członkom instytucji praktykującym rady ewangeliczne oraz innych stowarzyszeń, w których poświęcają się Bogu przez śluby zakonne, ofiarowanie lub przyrzeczenie; ponadto wszystkim, którzy w domach tych instytucji i stowarzyszeń zamieszkują na sposób stały;

9. Kapłanom, którzy biorą udział w wielkich uroczystościach religijnych, a nie mogą odprawiać lub koncelebrwać.

10. Wszystkim, którzy odprawiają rekolekcje: we Mszy św. jaka w czasie trwania tych rekolekcji jest odprawiana dla tego zespołu

te celebratur; iis omnibus qui participant conventum alicuius coetus pastoralis, in Missa quam in comuni celebrant;

11. Iis qui sub numeris 2 et 4 recensentur, in Missa suorum iubilaeorum;

12. Patrino, matrinae, parentibus et coniugi necnon catechistis laicis baptizati adulti in Missa initiationis ipsius;

13. Parentibus, familiaribus, necnon insignibus benefactoribus qui Missam sacerdotis novensilis participant;

14. Sodalibus Communitatum, in Missa conventuali vel „Communitatis”, ad normam n. 76 Institutionis generalis Missalis romani.

czynnie uczestniczącego; tym wszystkim, którzy biorą udział w zebraniach jakiejś Komisji duszpasterskiej: w czasie Mszy św. odprawianej w tej wspólnotcie;

11. Tym, którzy są wyliczeni w numerach 2 i 4 także we Mszy św. ich jubileuszu;

12. Chrzestnemu, chrzestnej, rodzicom i współmałżonkowi oraz katechistom świeckim ochrzczonego dorosłego w czasie Mszy św. z racji jego chrztu;

13. Rodzicom, domownikom (rodzinie), jak również znaczniejszym dobrodziejom uczestniczącym we Mszy św. prymicyjnej;

14. Członkom wspólnot, podczas Mszy św. konwentalnej lub „wspólnotowej”, zgodnie z przepisem n. 76 Wprowadzenia ogólnego do Mszału Rzymskiego.

77.

DEKRET KONGREGACJI DLA SPRAW KULTU BOŻEGO promulgujący nowy obrzęd pogrzebowy

DECRETUM

Prot. n. 720/69

(Ordo exsequiarum, 5—6)

Ritibus exsequiarum consuevit pia Mater Ecclesia non solum defunctos Deo commendare, sed et filiorum suorum spem erigere fidemque suam testari in futuram cum Christo baptizatorum resurrectionem.

Quapropter Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum II in Constitutione de sacra Liturgia mandavit ritus exsequiarum ita esse recognoscendos, ut paschalem mortis christianae indolem manifestius exprimerent, et ut ritus sepeliendi parvulos etiam propria Missa donarentur (artt. 81—82).

Huiusmodi ritus Consilium ad

Święta Matka Kościół miał zwyczaj przez obrzędy żałobne nie tylko polecać Bogu zmarłych, lecz także potęgować nadzieję swoich synów i zaświadczać swoją wiarę w przyszłe zmartwychwstanie ochrzczonego z Chrystusem.

Z tej to racji Powszechny Sobór Watykański II zarządził w konstytucji o Liturgii, że obrzędy pogrzebowe należy w ten sposób odnowić, by wyraźniej ujawniały paschalny charakter śmierci chrześcijańskiej oraz postanowił, by obrzędy grzebania dzieci otrzymały własny formularz mszalny (artt. 81—82).

Wspomniane powyżej obrzędy